

Tjugoförsta sessionen (1984)

Allmän kommentar nr 12: Artikel 1 (rätt till självbestämmande)

1. I enlighet med syftena och principerna i FN-stadgan erkänner artikel 1 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter att alla folk har rätt till självbestämmande. Rätten till självbestämmande är av särskild betydelse, eftersom dess genomförande är en viktig förutsättning för den effektiva garantin och efterlevnaden av enskilda mänskliga rättigheter och för att främja och stärka dessa rättigheter. Detta är anledningen till att staterna anger rätten till självbestämmande i en bestämmelse om gällande rätt i båda konventionerna och lagt denna bestämmelse i artikel 1, åtskilt från och före alla andra rättigheter i de båda konventionerna.
2. Artikel 1 föreskriver en okränkbar rätt för alla folk, enligt beskrivningen i punkt 1 och 2. Med stöd av denna rätt får de "fritt bestämma sin politiska ställning och fritt fullfölja sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling". Artikeln ålägger motsvarande skyldigheter för alla konventionsstater. Denna rätt och motsvarande skyldigheter rörande dess genomförande är förbundna med andra bestämmelser i konventionen och regler i internationell lagstiftning.
3. Även om rapporteringskyldigheten för alla konventionsstater inkluderar artikel 1, ger endast ett fåtal rapporter detaljerade förklaringar om de olika punkterna. Kommittén har konstaterat att många stater helt bortser från artikel 1, ger otillräcklig information om den eller begränsar sig till att hänvisa till vallagarna. Kommittén anser det högst önskvärt att konventionsstaternas rapporter innehåller information om alla punkterna i artikel 1.
4. Beträffande punkt 1 i artikel 1 ska konventionsstaterna beskriva de konstitutionella och politiska processer som i praktiken möjliggör utövandet av denna rättighet.
5. Punkt 2 bekräftar en särskild aspekt av det ekonomiska innehållet i rätten till självbestämmande, nämligen alla folks rätt att "för sina egna syften fritt förfoga över sina egna naturrikedomar och naturtillgångar, men det får inte ske till men för förpliktelser som härrör från det internationella ekonomiska samarbetet som vilar på principen om det gemensamma intresset och den internationella rätten. Ett folk får inte i något fall berövas sina möjligheter till försörjning". Denna rätt innebär motsvarande skyldigheter för alla stater och det internationella samfundet. Staterna bör ange alla faktorer eller svårigheter som hindrar ett fritt förfogande av sina egna naturrikedomar och naturtillgångar i strid med bestämmelserna i denna punkt och i vilken utsträckning detta påverkar åtnjutandet av andra rättigheter i konventionen.
6. Kommittén anser att punkt 3 är särskilt viktig, eftersom den innehåller särskilda skyldigheter för konventionsstaterna, inte enbart i samband med det egna folket, men gentemot alla folk som inte har kunnat utöva eller har berövats möjligheten att utöva sin rätt till självbestämmande. Denna punkts allmänna karaktär bekräftas av förarbetena till bestämmelserna. Den föreskriver att "konventionsstaterna, däribland de stater som har ansvaret för förvaltning av icke-självstyrande områden och förvaltarskapsområden, skall medverka till att rätten till självbestämmande förverkligas och skall respektera denna rätt i överensstämmelse med bestämmelserna i Förenta nationernas stadga". Skyldigheterna gäller oavsett om ett folks självbestämmande beror på en konventionsstat eller inte. Härav följer att alla konventionsstater ska vidta positiva åtgärder för att underlätta förverkligandet av och respekten för folkens rätt till självbestämmande. Dessa positiva

åtgärder måste vara förenliga med staternas skyldigheter enligt FN-stadgan och internationell rätt: i synnerhet måste staterna avhålla sig från inblandning i andra staters inre angelägenheter och därmed negativt påverka utövandet av rätten till självbestämmande. Rapporterna bör innehålla information om fullgörandet av dessa skyldigheter och åtgärderna för att genomföra dem.

7. I samband med konventionens artikel 1 hänvisar kommittén till andra internationella instrument om alla folks rätt till självbestämmande, i synnerhet deklARATIONEN om principer för internationell rätt angående vänskapliga förbindelser och samarbete mellan stater i enlighet med FN-stadgan, antagen av generalförsamlingen den 24 oktober 1970 (generalförsamlingens resolution 2625 (XXV)).

8. Kommittén menar att historien har visat att förverkligandet av och respekten för alla folks rätt till självbestämmande bidrar till att upprätta vänskapliga förbindelser och samarbete mellan stater och till att stärka internationell fred och förståelse.